

Sygn. akt I CSK 3313/22

POSTANOWIENIE

Dnia 28 października 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Monika Koba

w sprawie z powództwa A. spółki akcyjnej w S.
przeciwko W. F.
o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 28 października 2022 r.,
na skutek skargi kasacyjnej pozwanego
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach
z dnia 7 października 2021 r., sygn. akt I ACa 828/20,

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) nie obciąża pozwanego kosztami postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 7 października 2021 r. Sąd Apelacyjny w Katowicach oddalił apelację pozwanego W. F. od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach z dnia 1 października 2020 r. uznającego za bezskuteczną w stosunku do powoda A. spółki akcyjnej w S. czynności prawnej w postaci oświadczenia o uznaniu długu złożonego w dniu 29 listopada 2017 r. w formie aktu notarialnego przez dłużnika P. F., wobec małoletniego W. F. z tytułu alimentów w wysokości 3 000 zł miesięcznie, w celu zaspokojenia wierzytelności przysługującej powódce, objętej nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym Sądu Rejonowego w Sosnowcu z dnia 2 lipca 2012 r. (sygn. akt I Nc 1069/12).

U podstaw uwzględnienia powództwa i oddalenia apelacji legło stwierdzenie, że w dacie dokonywania zaskarżonej czynności ojciec pozwanego P. F. był dłużnikiem powódki. W wyniku porozumienia z 29 listopada 2017 r. dokonanego przez P. F. z jego synem (pozwanym), reprezentowanym przez matkę M. F. (osobę bliską dla dłużnika powódki), uzyskał on korzyść majątkową w takiej wysokości, że postępowanie egzekucyjne prowadzone przeciwko dłużnikowi okazało się bezskuteczne. Zakwestionowana czynność nie miała na celu realizacji ustawowego obowiązku alimentacyjnego, ustalone alimenty były bowiem nieadekwatne do usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego i możliwości zarobkowych zobowiązanego, lecz spowodowanie jego niewypłacalności wobec powódki. Świadczy o tym zawarcie aktu notarialnego bezpośrednio po zajęciu wynagrodzenia za pracę P. F. oraz określenie wysokości należnych pozwanemu alimentów na kwotę, którą komornik mógł maksymalnie zająć na skutek egzekucji z wynagrodzenia za pracę na wniosek powódki. Ocenę tę wzmacnia wyrok Sądu Rejonowego w Dąbrowie Górniczej z 8 listopada 2019 r. (III RC 86/19), w którym na rzecz małoletniego pozwanego W. F. zostały zasądzone alimenty w kwocie 1500 zł, czyli o połowie niższej niż określone w zaskarżonej skargą kasacyjną czynności. W konsekwencji Sady obu instancji zgodnie stwierdziły, że wszystkie przesłanki skargi pauliańskiej zostały w sprawie zrealizowane.

Orzeczenie to zostało zaskarżone skargą kasacyjną przez pozwanego.

Skarżący we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powołał się na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. (w skardze omyłkowo przywołano art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.). Jego zdaniem skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, albowiem z przepisów prawa i ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika jednoznacznie, że obowiązek alimentacyjny ma swoją podstawę prawną w art. 133 § 1 k.r.o., a nie czynności prawnej, która jedynie potwierdza ten obowiązek. Sąd Apelacyjny uznał natomiast, że złożenie oświadczenia w formie aktu notarialnego o zobowiązaniu się do uiszczania alimentów jest czynnością prawną powodującą większą niewypłacalność dłużnika. Oczywista zasadność skargi wynika też z przekroczenia swobodnej oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.) i dokonania błędnych ustaleń faktycznych w zakresie wiedzy matki małoletniego pozwanego, odnośnie do sytuacji finansowej P. F..

Powód w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniósł o jej odrzucenie ewentualnie w razie nie podzielenia tego wniosku, odmowę przyjęcia jej do rozpoznania i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Najwyższy nie znalazł podstaw do odrzucenia skargi. Wprawdzie część podniesionych w niej zarzutów jest niedopuszczalna (art. 233 § 1 k.p.c.), ale skarżący oparł skargę także na pierwszej podstawie kasacyjnej (zarzut naruszenia art. 527 k.c.), co nie pozwala odrzucić skargi, jako *a limine* niedopuszczalnej (art. 398⁶ § 3 k.p.c.). Kwestia natomiast zasadności zarzutu naruszenia art. 527 k.c., w tym w kontekście poprawności jego sformułowania, nie może być podstawą do odrzucenia skargi kasacyjnej, jako nie spełniającej wymogów formalnych, a dotyczy merytorycznej oceny skargi.

Podstawy do odrzucenia skargi kasacyjnej nie stanowi także przywołanie przez skarżącego we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnieniu przesłanek z art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c., mimo oparcia skargi na przesłance z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Tego rodzaju wadliwość należy traktować w kategoriach oczywistej omyłki pisarskiej, skarżący jednoznacznie bowiem opiera wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania na jej oczywistej zasadności, co podtrzymał w piśmie z dnia 16 lutego 2022 r., usuwającym braki formalne skargi kasacyjnej (k. 209 - 210).

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być

osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) należy rozumieć sytuację, w której skarga jest uzasadniona w sposób ewidentny, wskazując na rażące i poważne uchybienia zaskarżonego orzeczenia, które są możliwe do stwierdzenia bez konieczności prowadzenia bardziej złożonych rozumowań. Jedynie w takim wypadku możliwa jest kontrola prawomocnego orzeczenia sądu drugiej instancji w postępowaniu kasacyjnym. Obciążenie go oczywistą i istotną wadą wskazuje, że usunięcie tego orzeczenia z obrotu leży w interesie publicznym – a tym samym, że może dojść do realizacji celu skargi kasacyjnej, jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 10 kwietnia 2013 r., III CSK 67/13, niepubl. i z 29 września 2017 r., V CSK 162/17, niepubl.). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z 8 października 2015 r., IV CSK 189/15, niepubl. i przywołane tam orzecznictwo).

Bliższa analiza lakonicznego uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie pozwala przyjąć, by skarga była – w powyższym rozumieniu – oczywiście uzasadniona.

Oczywistej zasadności skargi nie dowodzą wnioski, które Sąd Apelacyjny wyprowadził z całokształtu zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego. Skarżący kwestionuje w tym zakresie podstawę faktyczną zaskarżonego rozstrzygnięcia i przeprowadzoną przez Sąd Apelacyjny ocenę dowodów, co w postępowaniu kasacyjnym jest niedopuszczalne (art. 398³ § 3 i 398¹³ § 2 k.p.c.) i na tej podstawie neguje następnie wyprowadzone przez ten Sąd wnioski dotyczące zaistnienia przesłanek do uwzględnienia skargi pauliańskiej. Zasady związania Sądu Najwyższego podstawą faktyczną zaskarżonego orzeczenia skarżący nie respektuje także w podstawach skargi, podnosząc w nich wprost zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. Skarżący nie precyzuje wprawdzie, której jednostki redakcyjnej

art. 233 k.p.c. zarzut dotyczy, ale z jego opisu wprost wynika, że dotyczy on wyłącznie art. 233 § 1 k.p.c.

Skarżący przy konstrukcji skargi pominął, że skarga kasacyjna jest instrumentem prawidłowości stosowania prawa przez sądy, a nie instrumentem kontroli ustaleń faktycznych przyjętych za podstawę zaskarżonego orzeczenia. Nie można zatem przenosić do postępowania kasacyjnego sporów dotyczących stanu faktycznego, gdyż jego ustalenie należy do sądów *meriti*, a Sąd Najwyższy nie ma w tym zakresie żadnych, ustrojowych ani procesowych kompetencji (zob. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z 14 stycznia 2000 r., I CKN 1169/99, OSNC 1169/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 139 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z 18 lipca 2014 r., IV CSK 671/13, niepubl.).

Ponadto skorzystanie przez wierzyciela z instrumentu prawnego w postaci skargi pauliańskiej w stosunku do wierzytelności z tytułu alimentów w sytuacji, gdy egzekucja należności alimentacyjnych uniemożliwia zaspokojenie wierzyciela, a obowiązek alimentacyjny został określony w rozmiarze nieuzasadnionym usprawiedliwionymi potrzebami uprawnionego i możliwościami zarobkowymi zobowiązanego – co wynika z wiążącej Sąd Najwyższy w postępowaniu kasacyjnym podstawy faktycznej zaskarżonego orzeczenia - został potwierdzony w orzecznictwie Sądu Najwyższego, podobnie jak dopuszczalność zaskarżenia czynności polegającej na uznaniu powództwa (zob. m.in. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego – zasada prawna – z 11 października 1980 r., III CZP 37/80, OSNCP 1981, nr 4, poz. 48 oraz wyrok Sądu Najwyższego z 14 listopada 2008 r., V CSK 163/08, niepubl.).

W konsekwencji argumentacja przytoczona we wniosku nie wykazuje tezy, że zaskarżone orzeczenie stanowi konsekwencję kardynalnych błędów w zakresie stosowania i wykładni prawa, których efektem jest orzeczenie oczywiście wadliwe.

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 102 w zw. z art. 391 § 1 i w zw. z art. 398²¹ k.p.c. w oparciu o zasadę słuszności mając na uwadze sytuację materialną pozwanego oraz charakter

sprawy, skierowanej przeciwko małoletniemu pozwanemu na skutek czynności podjętej przez jego przedstawicieli ustawowych.

[as]